

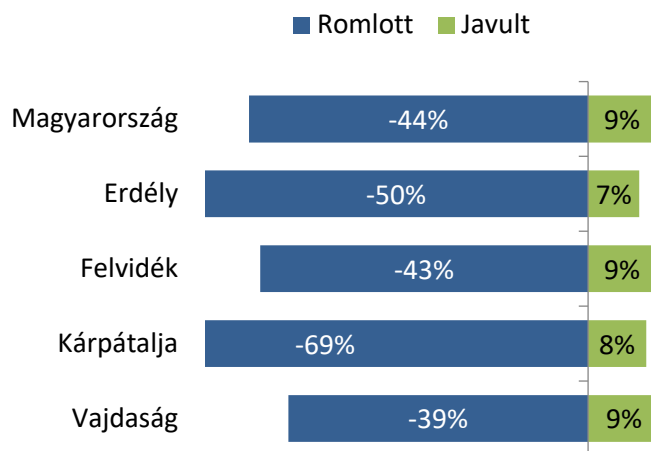
TÁRSADALMI SÉRÜLÉKENYSÉG ÉS MEGÚJULÁSI KÉPESSÉG VILÁGJÁRVÁNY IDEJÉN 2020

A koronavírus járvány első hulláma a kárpátaljai magyarok
jövendelmi helyzetét befolyásolta a leginkább
kedvezőtlen módon

A Nemzetstratégiai Kutatóintézet a globális járványügyi helyzet társadalmi hatásait felmérő összetett kutatási tervet dolgozott ki a pandémiás helyzet kezdetén, melynek részeként online kérdőíves módszer segítségével vizsgálta a társadalmi sérülékenységet és megújulási képességet a Kárpát-medencei magyarság körében. A kutatás alapvetően azt a rugalmas ellenálló képességet, megküzdési, megújulási képességet vizsgálta, amely a külső hatásokra bekövetkező krízishelyzetekben szükséges az eredeti jó állapot visszaállításához, újra eléréséhez (*reziliencia*), illetve a megújulási képesség meglétét, mértékét és befolyásoló tényezőit kívánta mérni négy dimenzióban: anyagi javak, mentális kihívások, társadalmi szolidaritás és intézményi bizalom.

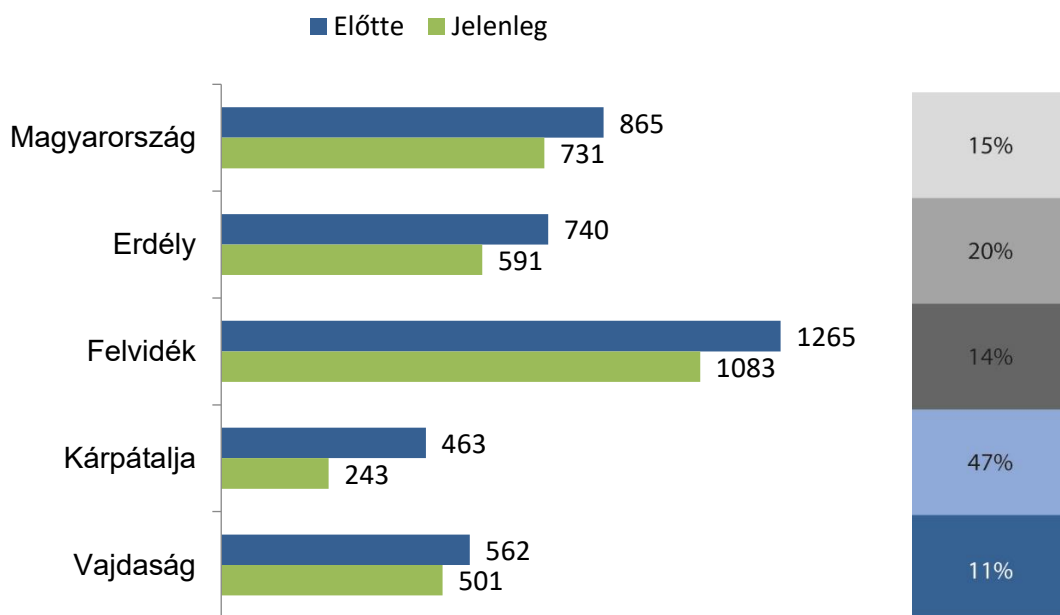
A vizsgálat célcsoportját a Kárpát-medence jelentősebb magyar lakosságú országaiban (Magyarország, Románia, Szerbia, Szlovákia, Ukrajna) élő, magyar etnikumú, felnőtt korú internet-, illetve közösségimédia-használó lakossága jelentette. A 4398 válaszadót tartalmazó minta régióként korra, nemre, iskolai végzettségre, településtípusra reprezentatív lett adott térség felnőtt korú, magyar lakosságára nézve. Az eredmények leginkább az egyes nemzetrészek egymással való összevetéséhez tették lehetővé. Az alábbiakban **a világjárvány első hullámának a háztartások jövendelmére és megtakarítására tett hatásait emeljük ki.**

A pénzügyi helyzet változásának szubjektív megítélése kapcsán számottevő eltérések mutatkoznak az egyes régiók között: a kárpátaljaiak közel kétharmada, az erdélyiek fele, a vajdaságiak egyharmada számolt be arról, hogy csökkentek a bevételeik a járvány okozta válság idején, Magyarországon ezeknek az aránya 44, a Felvidéken pedig 43 százalék. A többségnek mindenütt jelentős mértékben csökkent a bevétele. A jövendelmek visszaesése mindenhol különösen a nagyobb méretű (véltetően gyerekes) háztartásokat érinti.

1. ábra: A háztartás bevételeinek változása

Az egyes régiók érintettségének az eltérései abban is látszanak, hogy a járvány idején átlagosan mennyivel csökkentek a tényleges jövedelmek. **Az euróban számolt járvány előtti és azt követő jövedelmek csökkenésének mértéke Kárpátalján drasztikus méreteket öltött (47%).**

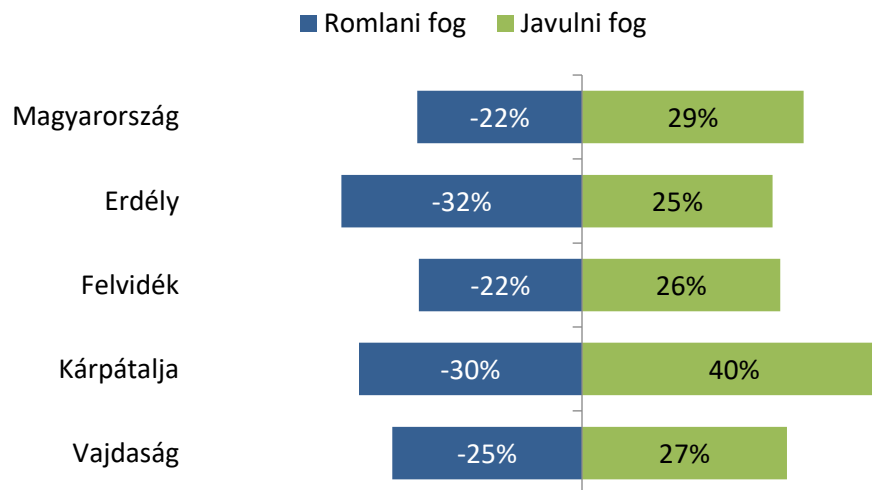

2. ábra: A háztartás bevétele járvány előtt és jelenleg (euróban), illetve a csökkenés mértéke (%)

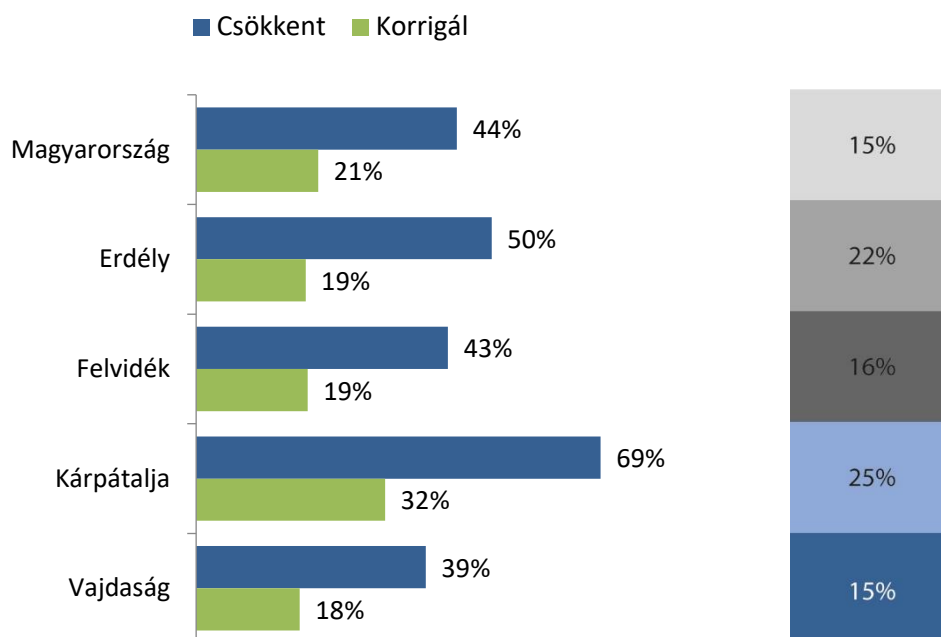
Munkaerőpiaci státuskategóriák szerint **a bevételkiesés a vállalkozók és az önálló háztartásait érintette a legnagyobb mértékben**, mindegyik régióban. **Az átlaghoz képest szintén nagyobb romlott a fizikai munkát végző alkalmazottak** és az egyéb inaktívak (munkanélküliek, háztartásbeliek stb.) **jövedelmi helyzete** is. Ágazati bontásban általánosan kijelenthető, hogy a járvány legkevésbé a mezőgazdaságban dolgozók jövedelmét érintette, és átlag alatti bérveszteségre kellett számítaniuk azoknak is, akik nem a kereskedelmi vagy turisztikai szolgáltatásokban dolgoztak. Az iparban, az építőiparban, a turizmusban és a kereskedelemben átlag feletti jövedelem-kiesésről számoltak be a megkérdezettek.

A relatív többség általában úgy gondolta, hogy a járvány után a háztartás bevétele változatlan marad. Az optimisták és pesszimisták aránya meglehetősen kiegyensúlyozottnak mutatkozott. Kárpátalján valamivel többen voltak az optimisták, ami valószínűleg abból eredt, hogy az életszínvonal itt jóval alacsonyabb a többi régiónál és további csökkenés már nehezen elképzelhető. **A várakozások polarizáltsága mindenesetre azt mutatja, hogy nagyon sokan a járvány kedvezőtlen hatásával hosszú távon számolnak.**

3. ábra: A háztartás bevételeinek járvány utánra várt változása

A járvány hosszú távú pénzügyi hatását mutatja, hogy a rosszabb anyagi helyzetben lévőknek **(akiknek ténylegesen csökkent a bevételük)** csupán alig a fele gondolja, hogy **a pandémia elmúlása után** háztartása bevételei ismét növekedni fognak, **a többség stagnálásra vagy csökkenésre számít.** A kedvező fordulatra várakozók aránya Kárpátalján a legmagasabb, de ez egy relatív optimizmus, hiszen a jövedelemcsökkenést jelzők száma azt mutatja, hogy a lakosságot itt viselte meg leginkább a járvány. Emellett itt a legmagasabb a kilátástalanok aránya is, akik a helyzet eddigi romlása után további kedvezőtlen változásra számítanak

4. ábra: A háztartás bevételeinek csökkenése és a pozitív várakozások, illetve a kilátástalanok aránya

A válság okozta anyagi nehézségek áthidalásában nagy szerepe van annak, ha a háztartásoknak vannak pénzügyi tartalékaik. Magyarországon a válaszadók 37 százaléka számolt be arról, hogy rendelkeznek megtakarítással, ez az arány a felvidéki és az erdélyi magyarok esetében a legnagyobb, meghaladja az 50 százalékot. Megtakarítással leginkább a felsőfokú végzettségűek, a vállalkozók és a szellemi alkalmazottak rendelkeznek minden térségben. Sokkal nagyobbak a regionális eltérések abban, hogy milyen mértékben kellett ezekhez a tartalékokhoz hozzányúlni a járvány idején. Ebben a tekintetben a kárpátaljai magyarok érintettsége a legnagyobb (68%), a magyarországiaké pedig a legkisebb (28%). Jelentősek a különbségek abban is, hogy a járvány esetleges elhúzódása és a bevételek megszűnése esetén **háztartások meddig tudnának megélni a félretett pénzükből. Ez a fajta reziliencia leginkább a felvidéki, a legkevésbé pedig a kárpátaljai magyarokra jellemző.**

A háztartások jövedelmi egyensúlyának egy további fontos pillére az eladósodottság. Magyarországon és a Felvidéken a legmagasabb azoknak az aránya, akiknek a járvány idején volt valamilyen hitel- vagy kölcsöntartozása, ezekben a régiókban legalább minden második háztartásra jellemző. Vajdaságban ez az arány 40, Erdélyben 35, Kárpátalján pedig 20 százalék körüli. A felmérés eredményei azt mutatják, hogy a tartozás egészének vagy részleteinek a kifizetése az egyes régiókban eltérő mértékben jelent problémát. Ebből a szempontból is **a kárpátaljaiak a leginkább veszélyeztetettek, itt az adóssok több mint 40 százaléka számolt be arról, hogy a tartozás törlesztése már az adatfelvétel idején is gondot okozott.** Ez a veszély a magyarországi, felvidéki és az erdélyi mintán az érintettek ötödére, a vajdaságiak tizedére volt jellemző. Ezen kívül a hiteltartozással rendelkezők negyede-harmada számolt be arról Magyarországon és Felvidéken, hogy valószínűleg gondot fog okozni a törlesztés a közeljövőben, a többi régióban valamivel alacsonyabb a probléma jelenléte. Általában majdnem minden második esetben jelenthet

segítség a hitelmoratórum, kivéve Erdélyt, ahol úgy tűnik, ez a lehetőség sokkal kevésbé hatékony. Az igénybevétel közötti eltérések az intézkedések, programok divergenciájával is magyarázható. A hiteltörlesztés gondja negatívan befolyásolja a háztartások bevételeivel kapcsolatos várakozásokat. Összességében elmondható, hogy a jövedelmi helyzet változása és a megtakarítások mértéke alapján, vagyis anyagi értelemben Kárpátalja magyarsága tűnik a legkevésbé reziliens magyar közösségnek. A jövedelemcsökkenésben való érintettség, valamint a visszaesés mértéke is itt mutatja a legnagyobb értéket. Bár az eladósodottsági szint alacsony, mégis leginkább itt jelenthet gondot a hitelek törlesztése, és ez a nemzetrész rendelkezik a legkevésbé a túléléshez és újratekéréshez szükséges tartalékokkal.

A kutatás eredményeinek további részleteiről és eredményeiről *Nemzetstratégiai Kutatóintézet: Új Nemzetstratégiai Kutatási Program a Globális Járványügyi Helyzet Társadalmi Hatásairól. Gyorsjelentés.* (Nemzetstratégiai Kutatóintézet, 2020.) című anyagban olvashat.